

Ders 1

11 Eylül 2006

Bölüm 1. Siyaset Felsefesi Nedir?

Profesör Steven Smith: Bugün “siyaset felsefesi nedir?” sorusunu sorarak başlamama müsaade edin. Gelenek, en başında bu dersin konusu hakkında bir şeyler söylememi buyurmaktadır. Bir bakıma bu at arabası ile atın veya belki de at arabası ile dersin yer değiştirmesine benzer, çünkü daha dersi işlemeyen siyaset felsefesinin ne olduğunu nasıl cevaplayabilirsiniz veya cevaplayabiliriz? Neyse, yararlı olabilecek bir şeyler söylemeye çalışacağım.

Bir anlamda, siyaset felsefesinin basitçe siyaset bilimi alanının bir kolu veya bir alt dalı olduğunu söyleyebilirsiniz. Evet, pekâlâ. Siyaset felsefesi, Amerikan siyaseti, karşılaştırmalı siyaset ve uluslararası ilişkiler gibi diğer siyasal çalışmaların yanı sıra var olur. Fakat bir başka anlamda, siyaset felsefesi basitçe bir alt dal olmaktan çok farklı bir şeydir; o siyaset biliminin en eski ve en temel kısmı olarak görünmektedir. Amacı, siyaset bilimi çalışmasının çerçevesini çizen kategoriler, temel kavramlar ve temel problemleri açık seçik bir biçimde ortaya koymaktır. Bu anlamda bana tüm disiplinin temeli olmak yerine siyaset biliminin sadece bir alt disipliniymiş gibi görünmüyor.

Siyaset felsefesi çalışması bu dersin de yapacağı gibi sıklıkla alanımızın büyük kitaplarının tamamının veya bazılarının incelenmesi ile başlar. Siyaset felsefesi sosyal bilimlerin en eskisidir ve Platon’dan, Aristoteles, Machiavelli, Hobbes, Hegel, Tocqueville, Nietzsche’ye kadar pek çok büyük isimi barındırmakla övünebilir. Siyaset felsefesinin ne olduğunu öğrenmenin en iyi yolunun, alana şekil vermiş kişilerin eserlerini incelemek ve okumak olduğunu söyleyebilirsiniz- Evet, doğru mu? Fakat bunu yapmak, kabul ediyorum ki, tehlikesiz değildir; bazen oldukça ciddi tehlikeler barındıran bir yoldur. Niye sadece bu düşünürleri inceleyelim de diğerlerini incelemeyelim? Tüm sözde büyük düşünürler veya büyük metinler listelerinin basitçe keyfi olması ve bize böyle bir listenin neyi içerdiğinden daha çok neyi dışarıda bıraktığını söylemesi muhtemel değil midir? Dahası, geçmişin büyük yazarlarının ve

büyük eserlerinin çalışılması kolaylıkla bir tür antikçiliğe veya bir nevi kuralcılığa dönüşerek yozlaşabilir. Kendimizi kolaylıkla bir ünlü isimler listesi ile ürkütülmüş ve sonuçta kendimiz için düşünmekten alıkonulmuş halde bulabiliriz. Dahası, eski kitapların, sıklıkla çok eski kitapların incelenmesi bizim bugün karşılaştığımız sorunları görmezden gelmemiz riskini taşıyor mu? Aristoteles veya Hobbes bize küreselleşen dünya, etnik çatışmalar dünyası, terörizm dünyası ve benzeri meseleler hakkında ne söyleyebilir? Siyaset bilimi hiç ilerlemiyor mu? Kaldı ki, ekonomistler artık Adam Smith okumuyorlar. Tereddüt ediyorum... Yale'deki hiçbir ekonomi dersinde Adam Smith okumayacağınızı söylemekte tereddüt *etmiyorum* ve psikoloji derslerinizde de Freud okuma ihtimaliniz çok düşüktür. Öyleyse, neden tüm sosyal bilimlerde bir tek siyaset bilimi Aristoteles, Locke ve diğer eski eserleri incelemeye devam ediyor?

Bunların tamamı gerçek sorulardır? Bu soruları gündeme getirmemin nedeni bu ders boyunca okumalarınızı ve çalışmalarınızı yaparken bu soruları sizin düşünmenizi istiyor olmamdır. Sömestr boyunca bu soruları akılda tutmanızı istiyorum. Tamam mı? Bu eserleri okumaya devam etmemizle ilgili bir neden olarak ben siyaset biliminin ilerleme kaydetmemesinin veya bizim bir şekilde antik geçmişe takmış olmamızın değil fakat bu eserlerin halen bizim alanımızı yönlendiren en temel soruları bize sunması olduğunu ileri sürmek istiyorum. Biz halen Platon, Machiavelli, Hobbes ve diğerleri tarafından sorulmuş olan aynı soruları sormaya devam ediyoruz. Biz onların cevaplarını kabul etmeyebiliriz ve çok muhtemeldir ki kabul etmeyiz, ancak onların soruları rakipsiz bir açıklık ve anlayış ile ortaya konulmaktadır. Gerçek şu ki, dünyada halen kendisini Aristotelesçi, Thomist, Lockeçu, Kantçı olarak kabul eden pek çok kimse bulunmaktadır; hatta Ivy League¹ üniversitelerinde zaman zaman Marksist olanlar bile bulunabilir. Bu öğretiler çürütülmüş, ikame edilmiş veya tarihsel olarak aşılıp değillerdir; birçok açıdan bizim temel bakış açılarımızın ve yönelimlerimizin kurucusu olmaya devam etmektedirler. Bugün halen bizim için canlılıklarını korumaktadırlar. Demek oluyor ki, siyaset felsefesi siyaset biliminin bagajına iliştilmiş garip tarihi bir yama değildir; o siyaset biliminin en temel sorunlarının oluşturucusudur.

¹ "Ivy League (Sarmaşık Birliği), ABD'nin kuzeydoğusundaki sekiz vakıf üniversitesinin oluşturduğu birlik. Aslında bir spor ligi olarak kurulmuştur, ancak zamanla daha geniş bir anlama kavuşmuştur. Günümüzde Ivy League, akademik mükemmellik, zor öğrenci alma ve elitizm ile bağdaştırılmıştır." http://tr.wikipedia.org/wiki/Ivy_League, erişim tarihi: 24.8.2011

Siyasal düşüncelerin incelenmesinin siyaset için önemi hakkında şüphe duyuyorsanız, herkesin kendisi hakkında bir şeyler duyduğu ünlü ekonomist John Maynard Keynes'in eserlerini bir düşünün. Keynes 1935'de şöyle yazmıştı: "Ekonomistlerin ve siyaset felsefecilerinin fikirleri, hem yanlışlarında hem de haklı olduklarında, genel olarak kabul edildiğinden daha fazla etkilidir. ...Pratik insanlar," Keynes devam eder, "kendilerinin entelektüel etkilerden muaf olduklarını düşünen uygulamaya dönük insanlar genellikle ölü bir ekonomistin esiridirler. Gaipten sesler duyan otorite konumundaki deliler birkaç yıl öncesinin akademik karalamacılarından ilhamlarını almaktadırlar" [*The General Theory of Employment, Interest and Money*, Chapter 24, (*İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi*, Bölüm 24)]. İşte bu ders bizim aşına olduğumuz otorite biçimlerini yaratmaya ve etkilemeye devam eden kitaplar yazan "akademik karalamacıların" incelenmesine hasredilecektir. Fakat yapmamamız gereken bir şey, evet, yapılmaması gereken bir şey bu eserlere günümüzün sorunlarına bir şekilde cevaplar, hazır-cevaplar sağlıyorlarmış gibi yaklaşmaktır. Bizim problemlerimize sadece biz cevap bulabiliriz. Daha ziyade, deyim yerindeyse, büyük eserler bize siyaset bilimcilerin eserlerinde bugün halen dayandıkları bir temel ve daimi sorular deposu sunmaktadırlar. Büyük düşünürler, kataloglanacak, takdir edilecek ve sonra da Metropolitan Museum of Art'taki bir antika galerisi gibi güvenli bir şekilde ihmal edilecek müzeliç parçalar seti sundukları için değil; fakat daha ziyade sonraki tüm düşünürlerin ve araştırmacıların dünyalarını bir nebze olsun anlayabilmek için başvurmak zorunda oldukları soruları tanımladıkları için büyüktürler. Tekrar ediyorum, halen bizden çok zaman önce yaratılmış temel kavramlar ve kategoriler ile düşünüyoruz. Öyle değil mi?

İşte çabucak farkına varacağınız bir şey bir siyaset felsefesi dersinde daimi cevapların olmadığıdır. Ünlü bir matematikçi bir defasında şöyle demişti: "Her sorunun bir cevabı olduğu için her sorunun bir doğru cevabı olmalıdır." Bunun kendisi esasen tartışmaya açık bir önermedir. Büyük düşünürler arasında adaleti, hakları, özgürlüğü ilgilendiren en temel sorulara ilişkin cevaplar üzerinde dahi büyük anlaşmazlık vardır. Siyaset felsefesinde, bir soruyu "çünkü Platon böyle söylüyor" veya "çünkü Nietzsche böyle söylüyor," diyerek cevaplamak asla yeterli bir cevap olamaz. Cevapları konusunda en büyük düşünürlerin bile hemfikir olmamaları nedeniyle bu anlamda felsefede nihai otorite bulunmamaktadır; esasen tam da bu anlaşmazlık bizim, günümüz okuyucularının, onların tartışmasına dâhil olmamızı

mümkün kılmaktadır. İlk önce okuyup dinlememiz, sonra da “kimin haklı olduğu” yargısında bulunmamız ve “bunu nasıl biliyoruz?” [sorusunu cevaplamamız] istenir. Karar vermenin tek yolu [meseleyi] otoriteye, otorite her kimse, havale etmek değildir, fakat kendi akıl ve yargılama gücümüze, bir başka deyişle insan aklının kendimiz için en iyi ve doğru görüneni belirleme özgürlüğüne dayanmaktır. Evet.

Fakat benim işaret ettiğim bu sorunlar nelerdir? Siyaset dersinin konusunu oluşturan bu sorunlar nelerdir? Siyaset bilimcilerin cevaplamaya çalıştıkları sorular nelerdir? Böyle bir liste uzun olabilir, ancak sonsuz değildir. En eski ve halen en temel sorular arasında şu sorular gelmektedir: Adalet nedir? İyi toplumun amaçları nelerdir? Bir vatandaş nasıl eğitilmelidir? Niçin hukuka itaat etmeliyim ve eğer varsa benim itaatimin sınırları nelerdir? İnsan onurunun temelini ne oluşturur? Özgürlük mü? Erdem mi? Sevgi mi, arkadaşlık mı? Ve tabii ki, her ne kadar siyaset felsefecileri ve siyaset bilimcileri nadiren telaffuz etse de en önemli soru, *quid sit deus*, Tanrı nedir? Tanrı var mıdır? İnsanlar ve vatandaşlar olarak bizim yükümlülüklerimiz açısından bu ne ima etmektedir? Bunlar siyaset dersinin en temel sorularının bazılarıdır. Fakat siz tartışmaya nereden girileceğini merak edebilirsiniz. Bir kimse kendisi için hangi soruları ve hangi düşünceleri seçmelidir?

Bölüm 2. Rejim Nedir?

Bu dönem boyunca incelemeyi arzu ettiğim belki de en eski ve en temel soru şudur: Bir rejim nedir? Rejimler nelerdir? Rejim siyasetleri nelerdir? “Rejim” terimi tanıdık gelmekte. Bugün sıklıkla rejimleri şekillendirmekten veya rejimleri değiştirmekten bahsedildiğini işitiyoruz, fakat rejim nedir? Kaç türü vardır? Nasıl tanımlanırlar? Onları ne bir arada tutar, ne dağılmalarına neden olur? Tek bir en iyi rejim var mıdır? Bunlar bizim düşünmemizi istediğim sorulardır. Rejim kavramı siyasal fikirlerin belki de en eskisi ve en temel olanıdır. Platon’a kadar hatta ondan da geriye gider. Esasen, bu dönem bir kısmını okuyacağınız kitap, Platon’un *Devlet*’i anayasa veya rejim anlamına gelen Yunanca *politeia* kelimesinin bir çevirisidir. *Devlet*, rejim hakkında bir kitaptır ve sonraki tüm siyaset felsefesi Platon’a düşülmüş bir dipnotlar serisidir. Bu onların deyim yerindeyse Platon’un ideal rejimin kavramlaştırmasının çeşitlemelerini sunmak zorunda olmaları anlamına gelir. Fakat bir rejim nedir? Genel bir ifadeyle, rejim bir yönetim biçimini ve bu yönetimin, bir kişiden mi, bir azınlıktan mı, bir

çoğunluktan mı veya daha yaygın şekliyle bu üç yönetici gücün bir karışımı, bir bileşiminden mi oluştuğunu ifade eder. Rejim ilk olarak halkın nasıl yönetildiği, kamu görevlerinin seçim, soy, kura, sıra dışı kişisel nitelikler ve başarılar ile nasıl dağıtıldığı ve bir halkın haklarını ve sorumluluklarını neyin oluşturduğıyla tanımlanır.

Yinelersek, bir rejim her şeyden önce bir yönetim biçimine karşılık gelir. Siyasal dünya kendisini değişik biçimlerin sonsuz çeşitlemeleri olarak göstermez. O birkaç temel rejim tipi ile yapılandırılmış ve düzenlenmiştir. Bunu ben siyaset biliminin en önemli önerme ve anlayışlarından birisi olarak görüyorum. Buraya kadar tamam mı?

Fakat bu anlayışın bir sonucu vardır. Rejim daima emsalsiz bir şeydir. Diğer rejim tiplerine bir karşıtlık ilişkisi içinde var olur. Bunun sonucu olarak çatışma, gerilim ve savaş ihtimali siyasetin tam da doğasına içkindir. Rejimler zorunlu olarak partizandır, yani onlar bir kimsenin New York Yankees veya Boston Red Sox'a² veya tüm rakip kolejler ve üniversitelere karşı Yale'e hissettiği partizanlık gibi belli bağlılıkları ve tutkuları kişiye kazandırır, doğru mu? Ateşli sadakat, partizanlık: bu rejim siyasetinin doğasından ayrılmaz bir şeydir. Bu tutkulu bağlılıklar sadece farklı rejimler arasında vuku bulmaz, fakat rejimlerin içinde farklı sadakatler ve bağlılıklara sahip grup ve partiler iktidar için, şeref için ve çıkar için mücadele ederken de ortaya çıkabilir. Henry Adams bir keresinde siyasetin “nefretlerin organize edilmesi” olduğunu söylemiştir. Gerçi, Adams'ın siyasetin aynı zamanda bu nefretlerin ve düşmanlıkların ortak iyi gibi bir şeye yönlendirilmesi teşebbüsü olduğunu da söylememesine rağmen, bunda bir nebze de olsa doğruluk payı bulunmaktadır, öyle değil mi? Bu, siyaseti dönüştürmenin, düşmanlık ve hizipçi çatışmanın dostlukla, çatışmanın uyumla yer değiştirmesinin mümkün olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Günümüzde ülkemizde ve yurt dışında pek çok kimsenin umudu rejim siyasetinin temel yapısını tamamıyla aşmak ve dünyamızı küresel adalet normları ve uluslararası hukuk normları temelinde düzenlemektir. Böyle bir şey mümkün müdür? İhtimal dışı değildir ancak böyle bir dünya –diyelim ki uluslararası mahkemeler ve yargıçlar tarafından yönetilen bir dünya—artık siyasal bir dünya olmazdı. Siyaset sadece özel bir bağlamda vuku bulur. Siyaset yalnızca rejimin kendi yapısı içinde mümkündür.

² Ç.N. New York Yankees ve Boston Red Sox Amerikan Beysbol Ligi'nde mücadele iki ezeli rakip takım.

Fakat bir rejim formel yapılar ve kurumlar bütününden fazla bir şeydir, öyle değil mi? Rejim bir halkı o halk yapan tüm bir yaşam biçimini, ahlaki ve dini pratikleri, alışkanlıkları, gelenekleri ve duyguları içerir. Bir rejim bir *ethos*u yani belli insan tiplerini geliştiren belli bir karakteri içerir. Her rejim belli huylar ve nitelikler içeren ortak bir karakter şekillendirir. Bu nedenle rejim siyasetinin çalışılması kısmen bir vatandaş topluluğunu oluşturan belli ulusal karakter tiplerinin incelenmesidir. Demek istediğim şeyin bir örneğini Alexis de Tocqueville’de bulabiliriz. Tocqueville *Democracy in America* (Amerika’da Demokrasi) adlı eserinde, Amerikan rejimini veya daha doğru ifade edersek demokratik rejimi incelediğinde, işe ilk olarak Anayasa’da ortaya kondukları şekliyle güçler ayrılığı, eyalet ve federal yönetim arasındaki ayrım gibi biçimsel siyasi kurumlarımızı inceleyerek başlamış ve sonra da Amerikan davranış biçimi ve ahlakı, küçük yurttaş birlikleri kurma eğilimimiz, bize has ahlak anlayışımız ve dini yaşamımız ve demokrasimizin üzerine titrememiz gibi biçimsel olmayan pratikleri incelemekle devam etmiştir. Tüm bu entelektüel ve ahlaki gelenekler ile alışkanlıklar demokratik rejimin oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Bu anlamdaki rejim toplumun karakterini ve tonunu tanımlar. Bir toplumun en takdire şayan neyi bulduğunu, neyi kendine model aldığını belirler, değil mi? Bir rejimi, o rejimin kurumlarının ve haklar ile ayrıcalıklarının yapısının yanı sıra, deyim yerindeyse, o rejimin, o halkın kendisi için var olduğu şeyi kavramadan anlayamazsınız.

Bu, dönem boyunca ele alacağımız başka bir soru dizisini ortaya çıkarmaktadır. Rejimler nasıl kurulur? Onları ne ortaya çıkarır ve zaman içinde devamlılıklarını ne sağlar? Örneğin, Tocqueville gibi düşünürlere göre rejimler uzun yüzyıllar boyunca bizim kurumlarımızın şeklini ve bizim onlar hakkındaki düşünüş biçimimizi belirlemiş olan insanlık tarihinin derin yapılarında içkindir. Bununla beraber gelenek içindeki başka seslere göre—Platon, Machiavelli, Rousseau akla gelir—rejimler büyük devlet adamlarının veya bizim kurucu babalar diyebileceğimiz kişilerin tasarlanmış eylemleri sonucunda bilinçli bir şekilde kurulmuştur. Bu devlet adamları—örneğin Machiavelli kendisinin incelediği kurucular olarak Romulus, Musa, Cyrus’u verir; biz Washington, Jefferson, Adams ve benzeri kişileri düşünebiliriz—halkların ve kurumların şekillendiricileridirler. Alexander Hamilton tarafından yazılan *Federalist Papers*’ların birincisi bu soruyu en çarpıcı ifadelerle ortaya koyar. Hamilton şöyle yazmaktadır: “Sıklıkla ifade edilmiştir ki, davranışları ve örnek eylemleriyle, insan topluluklarının

gerçekten tasarlayarak ve tercih ederek iyi yönetimler oluşturmaya muktedir olup olmadıkları veya siyasal yapıları için kaba kuvvet ve talihe mahkûm olup olmadıkları konusundaki önemli soruya cevap vermek bu ülkenin halkına tahsis edilmiştir.”

Burada Hamilton'ın siyasal kurumların kuruluşuna ilişkin temel soruyu sorduğunu görüyoruz. Onun ifadesiyle, bu kurumlar “tasarı ve tercih” ile mi, yani bilinçli insan aklı ve tasarlanmış devlet-yönetimi eylemi ile mi yaratılmaktadır yoksa rejimler daima talih, koşullar, gelenek ve tarihin ürünü müdür?

Bölüm 3. Devlet Adamı Kimdir? Devlet Adamı Nedir?

Fakat rejimlerin yaratılabileceği veya tasarlanmış eylemler sonucu kurulabileceği fikri bizim inceleyeceğimiz başka sorular yaratmaktadır ve bunlar rejimlerin incelenmesinden ayrılamaz. *N'est pas?* (Öyle değil mi?) Bir devlet adamı kimdir? Bir devlet adamı nedir? Yine, siyaset biliminin en eski sorularından bir tanesi; devlet adamlığı lisanı hakkında oldukça şüpheli olan günümüz siyaset biliminin nadiren sorduğu bir soru. En eski anlamında, siyaset bilimi bir devlet bilimi idi. Devlet gemisini yüzdürecek olan devlet adamına veya potansiyel devlet adamına hitap ediyordu. Sağlam devlet adamlığı için gerekli nitelikler nelerdir? Devlet yönetimi sanatı diğer eylemlerden nasıl ayrılıyor? Örneğin Platon'un inandığı gibi, iyi devlet adamı şiir, matematik ve metafizik bilgisine sahip bir filozof mu olmalıdır? Yoksa devlet adamlığı, Aristoteles'in inandığı gibi, muhakeme ve tecrübeye dayalı yargıyı gerektiren tamamıyla pratik bir yetenek midir? Machiavelli'in kötü şöhretle ileri sürdüğü gibi bir zalimlik damarı ve ahlaksızca davranma arzusu iyi devlet yönetimi sanatı için gerekli midir? Rousseau'nun ileri sürdüğü gibi devlet adamı insan doğasını dönüştürmeye muktedir olmalı mıdır yoksa egemen, Hobbes'un inandığı üzere, tıpkı modern bir CEO gibi gayrişahsî bir bürokrat mıdır? Okuyacağımız tüm metinler—*Devlet, Politika, Hükümdar, Toplum Sözleşmesi*—devlet yönetimi sanatının nitelikleri ve devlet kurmak ve devam ettirmek için gerekli niteliklerin ne olduğu hususunda farklı görüşlere sahip.

Bir bakıma bunların tamamı nihayetinde siyaset felsefesinin *pratik* bir disiplin, pratik bir alan olduğunu söylemenin veya ima etmenin bir diğer yoludur. Onun amacı sadece tefekkür, sadece düşünmek değildir: aynı zamanda tavsiye vermektir. Bu dönem inceleyeceğimiz kişilerin hiçbiri dünyadan kendini izole etmiş münzeviler

değildir, her ne kadar bu siyaset felsefesi hakkında yaygın bir önyargı olsa da, yani siyaset felsefesinin dünyadan kopuk “boş vaatler” olduğu önyargısı. Fakat büyük düşünürler dünyadan kopuk entelektüeller olmaktan çok uzaktılar. Platon Kral Dionysius’a danışmanlık etmek için Sicilya’ya üç uzun ve tehlikeli yolculuk gerçekleştirmiştir. Aristoteles herkesin bildiği gibi Büyük İskender’in hocası idi. Machiavelli kariyerinin büyük bölümünü anavatanı Floransa’nın dış hizmetinde harcamış ve Medici ailesine danışman olarak eser yazmıştır. Hobbes, İngiliz İç Savaşı sırasında Kral ile sürgüne giden İngiliz Kraliyet Ailesinin hocası idi. Ve Locke da İngiliz Kralına karşı komplo kurmakla suçlanıp sürgüne gönderilen Shaftesbury Çevresi ile ilişkiliydi. Jean Jacques Rousseau’nu herhangi bir resmi siyasi bağlantısı yoktu ancak o daima imzasını Jean Jacques Rousseau, “Cenevre vatandaşı” olarak attı ve Polonya ve Korsika adası için anayasalar yazma teklifi aldı. Ve Amerikan demokrasisini gözlemlemesi Avrupa’nın geleceğine ilişkin görüşünü derinden etkileyen Tocqueville, Fransız Ulusal Meclisi üyesiydi. İşte büyük siyasal düşünürler tipik olarak zamanlarının siyasetiyle iç içeydiler ve bu şekilde bize kendi zamanımızın siyasetini anlayabilmemiz için modeller sundular.

Bölüm 4. En İyi Rejim Hangisidir?

Fakat bu hafifçe farklı bir yöne de gider. Gördüğümüz üzere, bu rejim incelemesi sadece inceleyeceğimiz düşünürlerin pratik tecrübelerinin araştırılması değildir; fakat her rejim siyaseti incelemesi açıkça veya üstü kapalı bir şekilde herhangi bir toplumun sınırlarının ötesine taşan bir soruyu ortaya çıkarır. Söylediğim gibi, bir rejim bir halkın yaşam biçimini oluşturur, hayatı neyin yaşamaya değer kıldığına ilişkin inançlarını, veya biraz farklı söylersek, uğruna var oldukları şeyi oluşturur. En çok bizimkisi gibi modern demokratik bir rejimin karakteri ile aşına olmamıza rağmen siyaset felsefesi çalışması birçok bakımdan bugün karşılaştırmalı siyaset dediğimiz şey ile kaynaşmıştır; yani siyaset felsefesi her biri kendi ayrı iddiaları ve ilkeleri olan ve her biri diğerleri ile çekişen ve potansiyel olarak çatışan birçok rejimi karşımıza çıkarır, tamam mı? Bu rejimler kakofonisinin altında daima bu rejimlerin hangisinin en iyisi olduğu sorusu yatmaktadır. Bizim sadakatimiz ve rasyonel rızamızı ne [hangi rejim] hak eder?

Siyaset felsefesi daima en iyi rejim sorusu tarafından yönlendirilir. Fakat en iyi rejim nedir? Böyle bir soruyu sormak bile aşılması imkânsız engeller çıkarmaktadır. Bir kimsenin hangi rejimin en iyi olduğunu düşünmesi tamamıyla öznel bir yargı değil midir? Bir kişi böyle bir incelemeye nasıl başlayabilir? En iyi rejim, Platon, Aristoteles ve diğer antik düşünürlerin inandığı gibi en iyilerden oluşan bir azınlığın geleneksel olarak yönettiği aristokratik bir cumhuriyet midir yoksa modernlerin inandığı gibi siyasi makamların toplumun üyesi olan herkese açık olduğu demokratik bir cumhuriyet midir? En iyi rejim öz-mükemmelliğe doğru kuşaklar boyunca en üstün fedakârlığı yapmış küçük kapalı bir toplum mu olacaktır? Bir düşünün. Veya en iyi rejim tüm insanları kucaklayan büyük bir kozmopolitan düzen mi olacaktır? Belki de tüm özgür ve eşit erkek ve kadını içeren bir tür evrensel Milletler Cemiyeti?

Bununla beraber, en iyi yönetim her ne biçimi alırsa alsın, belli karakter özelliklerine sahip belli bir insan tipini kayıracaktır. Bu tip ortalama insan mıdır, demokrasilerde mi bulunur; yoksa aristokrasilerde olduğu gibi miras alınmış bir zenginlik ve zevke sahip olan insan tipi midir; yoksa teokrasilerdeki savaşçı veya hatta rahip midir? Hayır, bundan daha temel başka bir soru düşünemiyorum. Ve bu nihayet en iyi rejim veya iyi rejimle bizim aşına olduğumuz var olan rejim arasındaki ilişki sorusunu gündeme getirir. En iyi rejim siyaset biliminde ne rol oynar? Bizim davranışlarımızı burada ve şu an nasıl yönlendirir? Bu mesele Aristoteles'in iyi insan dediği şey ile iyi vatandaş arasında yaptığı ayırmada klasik ifadesini bulmuştur. İyi vatandaşlık için—bu bölümü daha sonra *Politika*'da okuyacağız—vatanseverlik yeterlidir, ülkenizin kanunlarını sırf onlar sizin olduğu için uygulamak ve savunmak zorunlu ve yeterlidir. Böyle bir vatandaşlık erdemi görüşü bir rejimin iyi vatandaşının başka bir rejimin iyi vatandaşı ile çelişeceği itirazı ile karşılaşır: Günümüz İran'ının iyi vatandaşı günümüz Amerika'sının iyi vatandaşı ile aynı olmayacaktır.

Fakat Aristoteles, iyi vatandaş ile iyi insanın aynı şey olmadığını söyler, öyle değil mi? O, iyi vatandaşın rejim tipine bağlı olmasına karşılık, iyi insanın her yerde aynı olduğuna inanır. İyi insan basitçe iyi olan şeyi sever; kendisine ait olduğu için değil iyi olduğu için. Bunun bir örneği Abraham Lincoln'ün erken dönemlerdeki bir idolü olan Henry Clay hakkındaki yargısında görülebilir. Lincoln Clay hakkında şöyle yazmıştır: “O ülkesini kısmen kendi ülkesi olduğu için –kısmen kendi ülkesi olduğu için—fakat esasen özgür bir ülke olduğu için sevmiştir.” Sanırım, onun söylemek istediği, en

azından Lincoln'ün ifadesiyle, Clay'in filozofvari bir yönünün olduğuydu; onun sevdiği bir fikirdi, özgürlük fikri. Bu fikir tek bir ülkenin özelliği değildi, fakat her iyi toplumun kurucu bir unsuruydu. Öyle gözüküyor ki, iyi insan bir filozof olurdu, ya da en azından onun filozof bir yönü olurdu ve sadece en iyi rejimde kendisini evinde hissedirdi. Fakat tabii ki, en iyi rejim gerçekleşmiş değildir. Bunu hepimiz biliyoruz. Hiçbir zaman var olmamıştır. En iyi rejim bir nihai açmaz barındırır gözükmektedir. Bazı açılardan o var olan tüm rejimlerden üstündür, fakat hiçbir yerde somut gerçekliği yoktur. Diyebiliriz ki, ve bu Aristoteles'in de söylemek istediği şeydir, bu durum bir filozofun var olan herhangi bir rejimin iyi vatandaşı olmasını güçleştirmektedir. Filozof en iyi olandan başka hiçbir kimse ve hiçbir yere gerçekten bağlanamaz. Bir düşünün: bu aşk, sadakat ve arkadaşlık hakkında bir soruyu gündeme getirir.

Tabii ki, en iyi rejim ile var olan rejim arasındaki bu mesafe siyaset felsefesini mümkün kılan alandır. En iyi rejimde, böyle birinde yaşıyor olsaydık, siyaset felsefesi gereksiz ve anlamsız olurdu. Kaybolup giderdi. Siyaset felsefesi sadece ve sadece isterseniz bu "belirsizlik alanı" diyeceğiniz alanda, olan ve olması gereken arasında, var olan ile ideal arasında gerçeklik bulur. İşte bu nedenle siyaset felsefesi daima potansiyel olarak rahatsız edici bir uğraştır. En iyi yönetimin bilgisini bulma macerasına koyulanlar daha önce oldukları kişi olarak geri dönmeyebilirler. Başlangıçta sahip olduğunuzdan çok farklı sadakatler ve bağlılıklarla dönebilirsiniz. Fakat sanırım bunun bir karşılığı vardır. Antikler veya en azından Yunanlılar bu en iyi rejimin bilgisine duyulan arzu için güzel bir söze sahiptiler. Ona *eros* dediler, veya aşk, öyle değil mi? En iyi rejimin bilgisi için verilen mücadeleye zorunlu olarak *eros* tarafından eşlik edilmeli, desteklenmeli ve yükseltilmelidir. Bugün sınıfa girdiğinizde bunu fark etmemiş olabilirsiniz, fakat siyaset felsefesi çalışması aşka adanan en büyük takdirdir. Bunu düşünün. Bir taraftan bunu düşünürken, Çarşamba günü derste tartışacağımız Platon'un Sokrates için yazdığı *Savunu (Apology)*'yu okumaya başlayabilirsiniz. Tamam mı? Sizi tekrar görmek güzeldi. İyi ve duyarlı bir 11 Eylül geçirmeniz dileğiyle.